

تأثیر مکانیزم های حاکمیت شرکتی بر تعامل بین ساختار مالکیت و مدیریت مصارف بانک ها

میرمترضی موسوی، قدرت قادری

چکیده: حاکمیت شرکتی مجموعه ابزارهای هدایت و کنترل است که با استفاده از قوانین، مقررات، ساختارها، فرایندها، فرهنگها و سیستمها موجب دستیابی به هدفهای پاسخگویی، شفافیت، عدالت و رعایت حقوق ذینفعان می شود. حاکمیت شرکتی مطلوب، حیات سالم بنگاه اقتصادی را در دراز مدت هدف قرار می دهد و به این دلیل در صدد است تا از منافع سهامداران در مقابل مدیریت سازمانها حفاظت به عمل آورد. هدف اصلی پژوهش تجربی حاضر ارزیابی و محاسبه میزان نقش تعدیلی مکانیزم های حاکمیت شرکتی بر تعامل بین ساختار مالکیت و مدیریت مصارف بانکها می باشد. جهت رسیدن به این هدف، از مدل های رگرسیونی به روش داده های ترکیبی، برای دوره های زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۵ و با انتخاب کلیه بانک های خصوصی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به عنوان نمونه آماری استفاده شده است. نتایج نشان داد که ساختار مالکیت بر مدیریت مصارف بانکها تأثیر دارد و کیفیت حاکمیت شرکتی موجب تقویت تعامل بین ساختار مالکیت و مدیریت مصارف بانکها می شود.

واژه های کلیدی: حاکمیت شرکتی، ساختار مالکیت، مدیریت، مدیریت مصارف.

مقدمه

حاکمیت شرکتی به‌عنوان مهم‌ترین ساختار برقراری و حفظ حقوق ذی‌نفعان همواره در تلاش است که از تضییع منافع ذینفعان جلوگیری نماید. با جدا شدن مالکیت از مدیریت، مدیران به‌عنوان نماینده سهامداران، شرکت را اداره می‌کنند (فاما و جنسن^۱، ۱۹۸۳). حل مشکل نمایندگی تا حدودی اطمینان خاطر سهامداران را فراهم می‌کند که مدیران در تلاش هستند تا ثروت آن‌ها را به حداکثر برسانند. اعمال نظارت و مراقبت در این زمینه مستلزم وجود سازوکارهای مناسبی است. ازجمله این سازوکارها، طراحی نظام راهبری شرکتی مناسب در شرکت‌ها است. توجه به راهبری شرکتی کارا و افزایش کارایی در قراردادهای میان ذی‌نفعان به‌منظور تقویت فرهنگ پاسخگویی و ارتقاء شفافیت اطلاعات در شرکت‌ها و واحدهای اقتصادی که تمام یا بخشی از سرمایه آن‌ها از طریق مردم تأمین شده است، به تخصیص کارای منابع و درنهایت رشد و توسعه اقتصادی منجر می‌شود (قالیباف اصل و رضایی، ۱۳۸۷). امروزه سازمان‌ها و شرکت‌ها به‌طور وسیعی در ابعاد مختلف تغییر کرده‌اند و محیط تجاری نیز دائماً با پیشرفت‌های فناوری در حال تغییر است؛ اما انواع روش‌های حسابداری با تغییرات همگام نبوده‌اند و به رویه سنتی خود ادامه می‌دهند. یکی از مهم‌ترین اهداف بنگاه‌های اقتصادی، کسب سود در کوتاه‌مدت و افزایش ثروت مالکان در بلندمدت است. این امر با اتخاذ تصمیمات مناسب در فرآیند سرمایه‌گذاری امکان‌پذیر است که رابطه مستقیم با ارزیابی عملکرد بنگاه اقتصادی دارد. ارزیابی عملکرد بنگاه‌ها به‌منظور اطمینان از تخصیص بهینه منابع محدود سهامداران و اعتباردهندگان امری مهم و حیاتی به‌حساب می‌آید.

بی شک یکی از با اهمیت‌ترین تحولات جهان صنعتی در قرن هجدهم، ظهور شرکت‌های سهامی و تفکیک مالکیت از مدیریت بود. در نتیجه این تحولات، شرکت‌های سهامی محل تجمع منافع ذی‌نفعان در شرکت‌ها شامل سهامداران، مدیران، اعتباردهندگان، کارکنان و سایر ذی‌نفعان شد و در پی آن بازار مالی سازمان یافته در اکثر کشورها به وجود آمد. با این همه تضاد منافع بین ذی‌نفعان در شرکت‌ها، مشکلات متعددی همچون مشکلات نمایندگی را به همراه داشته و بحث‌های متعددی را موجب شده که موضوع حاکمیت شرکتی از اصلی‌ترین آنها است. استقرار مناسب سازوکارهای حاکمیت شرکتی، اقدامی اساسی برای استفاده بهینه، ارتقای پاسخگویی، شفافیت، رعایت انصاف و حقوق همه ذینفعان شرکت‌ها است. در پی این تغییرات، اصول حاکمیت شرکتی با تکیه بر فرهنگ پاسخگویی، راستی و امانت‌داری در مدیران و ارتقای شفافیت اطلاعاتی دچار تحولات اساسی شد و شکل جدیدی به خود گرفت. عمده توجه در بحث یاد شده بر این اصل معطوف گشت که وجود یک نظام حاکمیت شرکتی نیرومند و مستحکم در بانک‌ها، رفتار فرصت طلبانه و سودجویانه مدیران را محدودتر می‌کند و عامل مهمی افزایش مدیریت مصارف بانک‌ها می‌باشد. حاکمیت شرکتی بر توسعه بازارهای مالی و پولی اثرگذار است و همچنین تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر شیوه‌های تخصیص منابع خواهد گذاشت. همچنین از طریق افزایش پویایی سرمایه و جهانی‌سازی، چارچوب ارزشمندی را ارائه می‌نماید که می‌تواند اقتصاد و رقابت را در کشورهای عضو سازمان همکاری توسعه اقتصادی افزایش دهد.

در نظام بانکداری متعارف، سپرده‌گذاران با سپردن وجوه خود به بانک‌ها در سررسیدهای مقرر به آنان مراجعه نموده و بهره خود را دریافت می‌کنند. گرچه نگرانی سپرده‌گذاران در بانکداری متعارف مبنی بر ورشکستگی بانک‌ها و عدم امکان آنان برای بازپرداخت وجوه به قوت خود باقی است، اما در این نظام سپرده‌گذاران می‌توانند با تعبیه بازوهای حمایتی مانند بیمه این عدم اطمینان را تا حدی کاهش دهند. این در حالی است که نیاز به تأمین سازوکاری برای کاهش هزینه‌های احتمالی سوءاستفاده از اطلاعات نامتقارن در بانکداری اسلامی نیز مورد توجه می‌باشد؛ چراکه یکی از مهم‌ترین بخش‌های بانکداری اسلامی، عقود مشارکتی است و در این عقود، سپرده‌گذاران به‌نوعی مشارکت در سرمایه‌گذاری‌هایی دارند که بانک‌ها به‌طور قابل‌توجهی اطلاعات بیشتری در مورد آن سرمایه‌گذاری‌ها برخوردار می‌باشند. از این رو برای آنکه سپرده‌گذاران نظام مشارکتی در فضایی

^۱ Fama & Jensen

که عدم تقارن اطلاعات وجود داشته و سودهای انتظاری نامعین بوده و از پیش تعیین شده نیستند، از اطمینان خاطر مناسبی برخوردار باشند، لزوم برپایی حاکمیت شرکتی برای ایجاد چنین فضایی به طور ملموسی احساس می‌شود. حاکمیت شرکتی در بانکداری اسلامی صرفاً به بانک و سپرده‌گذار خلاصه نمی‌شود، بلکه نقش گیرندگان تسهیلات مشارکتی و شکاف‌های مدیریتی، تخصصی و مالکیتی بیشتر به عدم تقارن اطلاعات دامن زده و ضرورت حاکمیت شرکتی را نمایان می‌سازد. از این رو باید عنوان داشت که حاکمیت شرکتی با ایجاد فضای اطمینان برای ذینفعان بانکی مانند کارکنان، مدیران و سهامداران منجر می‌شود که مسیر عملکرد بانکی روان شده و با ایجاد فضای حسن اعتماد عمومی رشد بیشتری در ساختار فعالیت‌های بانکی به وجود بیاید (قلیچ، ۱۳۹۵).

لذا، این پژوهش جهت پاسخ به این سؤال است که مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی چه تاثیری بر تعامل بین ساختار مالکیت و مدیریت مصارف بانک‌ها دارد؟

مبانی نظری، ادبیات و فرضیه‌ها

حاکمیت شرکتی

حاکمیت شرکتی مجموعه ابزارهای هدایت و کنترل است که با استفاده از قوانین، مقررات، ساختارها، فرایندها، فرهنگ‌ها و سیستم‌ها موجب دستیابی به هدف‌های پاسخگویی، شفافیت، عدالت و رعایت حقوق ذینفعان می‌شود. کیفیت گزارشگری به میزان بیان و آشکارسازی وضعیت اقتصادی یک شرکت به وسیله گزارش‌ها مالی و عملکرد آن در طول دوره مالی به شیوه صحیح و صادقانه اشاره دارد. برای مدیران هیچ انگیزه‌ای برای ارائه غیرواقعی وضعیت شرکت به سهامداران وجود نخواهد داشت اگر انگیزه‌های آنها به طور کامل در راستای منافع سهامداران باشد یا اگر هیچ تضاد منافع بین آنها وجود نداشته باشد (اسماعیل‌زاده مفری و همکاران، ۱۳۸۹). حاکمیت شرکتی، طی سال‌های اخیر و با گسترش بحران‌های مالی بیش‌ازپیش مورد توجه قرار گرفته است «نظام حاکمیت شرکتی»، در واقع واکنشی به مسئله نمایندگی است که از جدایی کنترل از مالکیت ناشی می‌شود. از دیدگاه نظریه نمایندگی حضور مدیران غیرموظف مستقل در هیئت‌مدیره شرکت‌ها و عملکرد نظارتی آنها به‌عنوان افرادی مستقل به کاهش تضاد منافع موجود میان سهامداران کمک شایان توجهی می‌کنند. تفکیک وظایف رئیس هیئت‌مدیره و مدیرعامل نیز از جمله محرک‌هایی به شمار می‌آید که به دلیل استقلال بیشتر در تصمیم‌گیری، موجب کاهش مشکلات نمایندگی و بهبود عملکرد شرکت می‌شود. سرمایه‌گذاران نهادی، یکی دیگر از سازوکارهای حاکمیت شرکتی نیرومند را بازنمایی می‌کنند که می‌توانند بر مدیریت شرکت نظارت داشته باشند. آنها از طریق جمع‌آوری اطلاعات و قیمت‌گذاری تصمیمات هیئت‌مدیره به طور ضمنی و از طریق اداره نحوه عمل شرکت به طور صریح بر شرکت نظارت می‌کنند. به طور کلی، سازوکارهای حاکمیت شرکتی، چارچوبی را برای هدایت و اداره مؤثر، کارآمد و صحیح بنگاه‌های اقتصادی و برای حداکثر سازی منافع سهامداران ایجاد می‌کند. این نظام برای حمایت و صیانت از حقوق و منافع تمام سرمایه‌گذاران و سهامداران در شرکت و کاهش تضاد منافع بین مدیران و سهامداران ایجاد و تقویت می‌شود (طالب‌نیا و همکاران، ۱۳۹۰).

حاکمیت شرکتی در نظام بانکداری اسلامی به یک سیستم حاکمیتی چند سطحی بستگی دارد. عناصر مذهبی نقش مهمی در ساختار حاکمیت شرکتی ایفا می‌کنند و مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی اسلامی ویژگی‌های متمایزی در سازمان‌های تجاری اسلامی ایفا می‌نمایند. مدل حاکمیت شرکتی در نظام اسلامی به دنبال حفاظت از منافع و حقوق تمامی ذینفعان و کاهش هزینه‌های نمایندگی است که با سایر مدل‌های حاکمیت شرکتی تفاوت‌هایی دارد (شیبانی و فاتنس، ۲۰۱۷). مقررات بانکی که بوسیله محدودیت‌های خارجی بر آن اثرات منفی می‌گذارد با شکست بانک‌ها مرتبط هستند. به طور خاص، شکست بانک نه تنها به یک فرد بلکه بر سهامداران تاثیر می‌گذارد و باعث می‌شود عواقب ناگوار برای سپرده‌گذاران و سایر ذی‌نفعان در سیستم مالی و در اقتصاد کشور بوجود آید. هدف از مقررات بانکی حفاظت سپرده‌گذاران و تضمین ثبات مالی سیستم اجتماعی است (جان و همکاران، ۲۰۱۶).

ساختار مالکیت

تئوری ذینفعان^۱ در سال ۱۹۸۴ توسط فری من^۲ مطرح شد وی در این تئوری بیان می کند شرکت ها بسیار بزرگ شده اند و تأثیر آنها بر جامعه آنقدر عمیق است که باید علاوه بر ذینفعان به بخش های مختلفی از جامعه توجه کرد و شرکت ها باید در قبال همه این بخش ها پاسخگو باشند (کرمی و همکاران، ۱۳۸۸).

شرکت ها برای انجام فعالیت های بزرگ اقتصادی تاسیس شده اند. یکی از انواع این شرکت ها که امروزه به وفور وجود دارد شرکت های سهامی اند. بر اساس ماده ۱ قانون اصلاح مواردی از قانون تجارت ایران، شرکت های سهامی عبارتند از (منصور، ۱۳۸۲): شرکت هایی که سرمایه آنها به سهام تقسیم شده و مسئولیت صاحبان سهام محدود به مبلغ اسمی آنها است. در این شرکت ها سرمایه های خرد برای انجام کارهای بزرگ تجهیز می شوند. به دلیل عدم تخصیص لازم زمان کافی و حتی در برخی مواقع عدم نیاز مالکان به اداره شرکت خود، اشخاصی به نام مدیران پا به عرصه گذاشتند که به عنوان نمایندگان مالکان، اداره امور شرکت ها را در دست گرفتند. این رابطه نمایندگی^۳ شهرت یافت جنسن و مکلینک (۱۹۷۶) رابطه نمایندگی را قراردادی^۴ می دانند که براساس آن صاحب کارنماینده (عامل) را از جانب خود منصوب و اختیار تصمیم گیری را به او تفویض می کند. اما مدیران لزوماً سهام زیادی در تملک ندارند، بنابراین مشکلی که وجود دارد این است که مدیران لزوماً به نفع سهامداران تصمیم نمی گیرند.

مدیریت مصارف

مدیریت مصارف حوزه وسیعی از فعالیت های سیستم بانکی تخصیص منابع را در بر می گیرد. مدیریت نقدینگی یکی از بزرگترین چالشهایی است که سیستم بانکداری با آن روبروست. دلیل اصلی این چالش آن است که بیشتر منابع بانکها از محل سپرده های کوتاه مدت تأمین می شود. علاوه بر این، تسهیلات اعطایی بانکها صرف سرمایه گذاری در دارائیهایی می شود که درجه نقدشوندگی نسبتاً پائینی دارند (رستمیان و حاجی بابایی، ۱۳۸۸). عمده سیاست های بانکی را می توان در زمینه هایی چون جمع آوری منابع مالی، وام ها، نقدینگی و سرمایه دانست (البرزی و همکاران، ۱۳۹۰). یکی از اهداف نهایی مدیریت نقدینگی حفظ توازن میان دارایی ها و بدهی ها است (اسمال، ۲۰۱۰^۵). مدیریت نقدینگی شامل پیش بینی نیازهای بانک در مقاطع مختلف و تأمین این نیازها با حداقل هزینه ممکن است. نگهداری دارائیهایی نقد شونده به منظور کسب اطمینان از وجود جریانهای مالی جهت پرداخت به متقاضیان سبب کاهش فرصتهای سرمایه گذاری برای بانک می گردد. علاوه بر این مدیریت هوشمند نقدینگی بانک را قادر خواهد ساخت تا به موقع و بدون خطا جوابگوی نیازهای مشتریان باشد. این امر سبب افزایش اعتبار نزد مشتریان و جامعه می شود. تخصیص منابع جذب شده در بانکها شامل اجرای سیاستهای اعتباری برنامه ریزی شده برای حداقل سازی ریسک و حداکثر نمودن بازدهی می شود. بانکها باید در خصوص اندازه طرحها، سبد دارائیهایی بانک براساس نیازهای اقتصادی و ظرفیت بانک تصمیم گیری نمایند. همچنین باید در خصوص چگونگی توزیع منابع میان انواع وامها که از نظر ریسک و مدت و ... تفاوت دارند (پرتفوی اعتباری)، بررسی های لازم را به عمل آورند.

پیشینه تجربی

البرزی و همکاران (۱۳۹۰)، در پژوهشی با عنوان مدیریت منابع و مصارف بانک ها با رویکرد سیستم های پویا به این نتیجه دست یافتند که امکان ارائه مدلی مبتنی بر رویکرد سیستم های پویا جهت مدیریت منابع و مصارف بانک ها وجود دارد. تقوی و همکاران (۱۳۹۲)، به بررسی تاثیر حاکمیت شرکتی بر ثبات سیستم بانکی با تاکید بر شاخص مالکیت بانک ها به این نتیجه دست یافته اند که مالکیت دولتی بانک ها اثر بزرگتری بر افزایش مطالبات معوق نسبت به مالکیت خصوصی و خارجی دارد.

^۱ - Stakeholder Theory

^۲ - Freeman

^۳ - Agency Relationship

^۴ - Contract

^۵ smal

رحیمیان و همکاران (۱۳۹۲)، به تبیین نقش سازوکارهای حاکمیت شرکتی در عملکرد بانک‌ها پرداخته‌اند و به این نتیجه دست یافتند که سازوکارهای حاکمیت شرکتی به‌طور کلی بر عملکرد بانک‌ها مؤثر است. همتی و همکاران (۱۳۹۲) نشان دادند که متغیرهای تمرکز مالکیت، مالکیت نهادی، استقلال هیئت‌مدیره و مدت‌زمان تصدی مدیرعامل در هیئت‌مدیره تأثیر مثبت و معنادار و متغیرهای اندازه هیئت‌مدیره و دوگانگی وظایف مدیرعامل تأثیر منفی و معنادار بر عملکرد شرکت دارند. همچنین نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که متغیرهای تمرکز مالکیت، مالکیت نهادی، استقلال هیئت‌مدیره و مدت‌زمان تصدی مدیرعامل در هیئت‌مدیره تأثیر مثبت و معنادار و متغیرهای اندازه هیئت‌مدیره و دوگانگی وظایف مدیرعامل تأثیر منفی و معنادار بر شفافیت اطلاعاتی دارند. مهدوی و علیزاده (۱۳۹۴)، به بررسی رابطه‌ی بین حاکمیت شرکتی و سطح افشای داوطلبانه در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران به این نتیجه دست یافتند که با افزایش تعداد مدیران غیرموظف در هیئت‌مدیره، سطح افشای داوطلبانه شرکت‌ها افزایش می‌یابد. اختیاری و عالم تبریز (۱۳۹۴)، به بررسی بهینه سازی پرتفوی منابع و مصارف بانک‌ها با استفاده از برنامه ریزی خطی به این نتیجه دست یافتند که ترکیب بهینه پرتفوی منابع و ترکیب بهینه منابع و مصارف بانک صادرات در حالت پویا و با رویکرد قیمت تمام شده پول پیشنهاد می‌شود. باراکو و تووار (۲۰۰۷)، به بررسی تأثیر مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی و مدیریت عملکرد بانک‌ها پرداخته و به این نتیجه دست یافتند که مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی موجب بهبود عملکرد و تخصیص مطلوب منابع در سیستم بانکی می‌شود. کیریر و همکاران (۲۰۱۳)، به بررسی تأثیر ساختار مالکیت بر عملکرد بانک‌ها پرداخته و به این نتیجه دست یافته است که ساختار مالکیت قوی بانک‌ها موجب تقویت عملکرد بانک‌ها می‌شود. چانگ و همکاران (۲۰۱۵)^۱، پژوهشی با عنوان حاکمیت شرکتی و تأثیر رقابت در بازار محصول بر ساختار سرمایه انجام دادند. بر اساس یافته‌های پژوهش، رقابت در بازار محصول باعث ایجاد انگیزه افزایش ثروت سهامداران برای شرکت‌هایی است که دارای ساختار سرمایه ضعیف هستند. همچنین، بین سرعت تعدیل ساختار سرمایه در بین شرکت‌ها تفاوت وجود دارد. سرعت تعدیل در شرکت‌هایی که حاکمیت ضعیف دارند، کندتر است. ژانگ و همکاران (۲۰۱۷)، به بررسی تأثیر ساختار مالکیت بر عملکرد بانک‌ها پرداخته و به این نتیجه دست یافته‌اند که میزان مالکیت نهادی موجب تقویت عملکرد بانک‌ها می‌شود.

فرضیه‌های پژوهش

با پیروی از ادبیات و نتایج تحقیقات پیشین، این پژوهش شامل دو فرضیه اصلی به‌صورت زیر می‌باشد:

فرضیه اصلی اول: ساختار مالکیت بر مدیریت مصارف بانک‌ها تأثیر دارد.

این فرضیه بر اساس سه فرضیه فرعی زیر آزمون می‌شود:

فرضیه ۱-۱: ساختار مالکیت بر تغییر در مطالبات از دولت، بانک مرکزی و سایر بانک‌ها تأثیر دارد.

فرضیه ۱-۲: ساختار مالکیت بر تغییر در تسهیلات اعطایی دولتی و غیردولتی و مجموع مطالبات تأثیر دارد.

فرضیه ۱-۳: ساختار مالکیت بر تغییر در سایر مصارف تأثیر دارد.

فرضیه اصلی دوم: کیفیت حاکمیت شرکتی بر تعامل بین ساختار مالکیت و مدیریت مصارف بانک‌ها تأثیر دارد.

این فرضیه بر اساس سه فرضیه فرعی زیر آزمون می‌شود:

فرضیه ۲-۱: کیفیت حاکمیت شرکتی بر تعامل بین ساختار مالکیت و تغییر در مطالبات از دولت، بانک مرکزی و سایر بانک‌ها تأثیر دارد.

فرضیه ۲-۲: کیفیت حاکمیت شرکتی بر تعامل بین ساختار مالکیت و تغییر در تسهیلات اعطایی دولتی و غیردولتی و مجموع مطالبات تأثیر دارد.

فرضیه ۲-۳: کیفیت حاکمیت شرکتی بر تعامل بین ساختار مالکیت و تغییر در سایر مصارف تأثیر دارد.

¹ Chang et al

روش‌شناسی پژوهش

برای آزمون فرضیه‌های پژوهش، از تحلیل رگرسیون با داده‌های ترکیبی استفاده شده است. داده‌های استفاده شده در این پژوهش، به روش آرشیوی از بانک اطلاعاتی ره‌آورد نوین و نسخه الکترونیکی صورت‌های مالی و یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی منتشره در سایت کدال و صورت‌های مالی بانک‌ها گردآوری شده‌اند. برای تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌های پژوهش، از نرم‌افزار Eviews9 استفاده شده است.

جامعه و نمونه آماری

برای آزمون فرضیه پژوهش با اعمال محدودیت‌هایی، داده‌های تعداد ۱۶ بانک خصوصی که سال‌های مالی آن‌ها منتهی به ۲۹ اسفند است، طی دوره زمانی ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۵ تحلیل شده است. بانک‌های مورد مطالعه این پژوهش شامل: بانک سینا، بانک قوامین، بانک اقتصاد نوین، بانک انصار، بانک پارسیان، بانک پاسارگاد، پست‌بانک، بانک تجارت، بانک صادرات، بانک کارآفرین، بانک ملت، بانک خاورمیانه، بانک گردشگری، بانک دی، بانک سامان و بانک سرمایه می‌باشد.

مدل آزمون فرضیه‌ها

برای آزمون فرضیه‌های پژوهش؛ با پیروی از پژوهش‌های باراکو و تووار (۲۰۰۷)، آرونی و همکاران (۲۰۱۱)، کیروری و همکاران (۲۰۱۳) و دنج و ژانگ و همکاران (۲۰۱۷)، از مدل‌های رگرسیونی زیر استفاده می‌شود:

رابطه (۱): مدل‌های رگرسیونی فرضیه اصلی اول

$$MC_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 OS_{it} + \alpha_2 Controls_{it} + \varepsilon_{it}$$

رابطه (۲): مدل‌های رگرسیونی فرضیه اصلی دوم

$$MC_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 OS_{it} + \alpha_2 QCG_{it} + \alpha_3 OS * QCG_{it} + Controls_{IT} + \varepsilon_{it}$$

متغیرهای وابسته پژوهش پیش رو، مولفه‌های مدیریت مصارف شامل: تغییرات در مطالبات از دولت، بانک مرکزی و سایر بانک‌ها (MC1)، از نسبت تغییرات در مطالبات از دولت، بانک مرکزی و سایر بانک‌ها نسبت به سال قبل بدست می‌آید. تغییرات در تسهیلات اعطایی دولتی و غیردولتی و مجموع مطالبات (MC2)، از نسبت تغییرات در تسهیلات اعطایی دولتی و غیردولتی و مجموع مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک الوصول نسبت به سال قبل بدست می‌آید. تغییرات در سایر مصارف (MC3)، شامل درصد تغییرات در سرمایه‌گذاری‌ها و مشارکت‌ها، اموال غیرمنقول، دارایی‌های نامشهود و سایر دارایی‌ها نسبت به سال قبل.

متغیر مستقل این پژوهش، ابعاد ساختار مالکیت بوده که شامل: درصد مالکیت نهادی (Intown)، که میزان سهام تحت تملک سرمایه‌گذاران نهادی بوده که از مجموع سهام در اختیار سهامداران نهادی بدست می‌آید و تمرکز مالکیت نهادی (OC)، که جمع درصد سهام تحت تملک بزرگ‌ترین سهامدار و همچنین به ترتیب سایر سهامداران بالای پنج درصد می‌باشد.

متغیر تعدیلی این پژوهش کیفیت حاکمیت شرکتی (QCG)، بوده که طبق آئین نامه نظام راهبردی شرکتی مصوب سال ۱۳۸۶ و پیش‌نویس ۱۳۹۷ بورس اوراق بهادار تهران و همچنین، پژوهش دیدار (۱۳۹۶) و الباسام (۲۰۱۴)، به کمک ۶۹ عامل اندازه‌گیری می‌شود؛ به طوری که اگر هر یک از عوامل مصداق داشته باشند، امتیاز ۱ و در غیر اینصورت امتیاز صفر لحاظ خواهد شد. در پایان از روش شناسی کدگذاری و انباشت کدها به منظور عملیاتی کردن متغیر کیفیت حاکمیت شرکتی امتیاز صفر یا یک (با توجه به تعریف عملیاتی انجام شده) اختصاص می‌یابد که از مجموع این امتیازها، نمره حاکمیت شرکتی بر اساس درصد به دست می‌آید. این ۶۹ شاخص به هفت زیرمجموعه شامل هیئت مدیره، کمیته هیئت مدیره، افشاء و شفافیت،

کنترل های داخلی و حقوق سهامداران دسته بندی می شود. عامل تعیین کننده کیفیت حاکمیت شرکتی و امتیازهای مربوط به هر زیرمجموعه از این عوامل در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱. عوامل تشکیل دهنده کیفیت حاکمیت شرکتی

ردیف	عنوان	ابعاد مربوطه
۱	هیئت مدیره	۱. آیا نقش رئیس و مدیرعامل بانک ها از هم تفکیک شده است. ۲. آیا رئیس هیئت مدیره مستقل است؟ ۳. آیا اکثریت مدیران غیراجرایی هستند؟ ۴. آیا مدیران به وضوح به اجرایی و غیراجرایی طبقه بندی شده اند؟ ۵. آیا بیوگرافی هیئت مدیره افشاء شده است؟ ۶. آیا عضویت هیئت مدیره در مدیریت سایر بانک ها یا شرکت ها افشاء شده است؟ ۷. آیا هیئت مدیره به عنوان عضو هیئت مدیره در بیش از پنج شرکت فعالیت نمی کنند؟ ۸. آیا تمام جلسه های هیئت مدیره افشاء شده است؟ ۹. آیا سابقه جلسه های شخصی هیئت مدیره افشاء شده است؟ ۱۰. آیا تعداد اعضای هیئت مدیره به حداقل مقرر در پیش نویس آئین نامه راهبردی شرکتی (۷ نفر) رسیده است؟ ۱۱. آیا اعضای هیئت مدیره حداقل تعداد سهامی را که باید تا پایان همکاری در اختیار داشته باشند، در اختیار دارند؟ ۱۲. آیا قبل از برگزاری جلسه، دستور کار جلسه هیئت مدیره در اختیار مدیران قرار می گیرد؟ ۱۳. آیا اعضای هیئت مدیره برای دوره دوساله انتخاب می شوند؟ ۱۴. آیا هیئت مدیره طرح های استراتژیک شرکت و مسائل پیش روی شرکت را در سال، حداقل در یک جلسه بررسی می کنند؟ ۱۵. آیا برنامه هایی برای آموزش مستمر کلیه اعضای هیئت مدیره در سال تدوین می شود؟ ۱۶. آیا مدیران شرکت تحت پوشش بیمه مسئولیت برای پرداخت غرامت های احتمالی، قرار دارند؟
جمع امتیاز بخش ۱		۱۶
۲	کمیته حسابرسی	۱. آیا کمیته تاسیس شده است؟ ۲. آیا صلاحیت کمیته افشاء شده است؟ ۳. آیا اعضای مدیره غیرموظف در کمیته به تعداد کافی است؟ ۴. آیا هویت رئیس هیئت مدیره کمیته افشاء شده است؟ ۵. آیا رئیس کمیته مستقل است؟ ۶. آیا کمیته حداقل پنج عضو دارد؟ ۷. آیا هویت اعضای کمیته افشاء شده است؟ ۸. آیا جلسه های کمیته افشاء شده است؟ ۹. آیا سابقه جلسه های کمیته افشاء شده است؟ ۱۰. آیا اعضای کمیته حسابرسی در کمتر از سه کمیته حسابرسی شرکت های سهامی عام پذیرفته شده در بورس فعالیت دارند؟ ۱۱. آیا کمیته حداقل شش بار در سال جلسه تشکیل می دهد؟
جمع امتیاز بخش ۲		۱۱
۳	کمیته مدیریت ریسک	۱. آیا کمیته تشکیل شده است؟ ۲. آیا صلاحیت کمیته افشاء شده است؟ ۳. آیا اعضای مدیر غیرموظف در کمیته به تعداد کافی است؟ ۴. آیا هویت رئیس کمیته افشاء شده است؟ ۵. آیا رئیس کمیته مستقل است؟ ۶. آیا هویت اعضای کمیته افشاء شده است؟

بیست و نهمین همایش بانکداری اسلامی

<p>۷. آیا جلسه های کمیته افشاء شده است؟</p> <p>۸. آیا سابقه جلسه های کمیته افشاء می شوند؟</p> <p>۹. آیا بعد هر جلسه کمیته و نتایج جلسه به جلسه بعدی هیئت مدیره گزارش می شود؟</p> <p>۱۰. آیا کمیته حداقل سه عضو دارد؟</p> <p>۱۱. آیا کمیته حداقل چهار بار در سال جلسه تشکیل می دهد؟</p> <p>۱۲. آیا کمیته، خطرهای پیش روی شرکت را افشاء می کند؟</p> <p>۱۳. آیا شرکت دارای روش های کنترل روشن برای مدیریت ریسک است؟</p>	
۱۳	امتیاز بخش ۳
<p>۱. آیا کمیته تاسیس شده است؟</p> <p>۲. آیا صلاحیت کمیته افشاء شده است؟</p> <p>۳. آیا کمیته حداقل پنج عضو دارد؟</p> <p>۴. آیا هویت رئیس کمیته افشاء شده است؟</p> <p>۵. آیا رئیس کمیته مستقل است؟</p> <p>۶. آیا هویت اعضای این کمیته افشاء شده است؟</p> <p>۷. آیا جلسه های کمیته افشاء شده است؟</p> <p>۸. آیا سابقه جلسه های کمیته افشاء شده است؟</p> <p>۹. آیا کمیته در سال حداقل چهار جلسه برگزار می کند؟</p>	<p>۴</p> <p>کمیته جبران خدمات یا حقوق و مزایا</p>
۹	جمع امتیاز بخش ۴
<p>۱. آیا ساختار مالکیت شرکت افشاء می شود؟</p> <p>۲. آیا جزئیات پاداش هیئت مدیره افشاء شده است؟</p> <p>۳. آیا وام های شرکت افشاء شده است؟</p> <p>۴. آیا عملکرد شرکت افشاء شده است؟</p> <p>۵. آیا اهداف و استراتژی های شرکت افشاء شده است؟</p> <p>۶. آیا فعالیت های اصلی شرکت افشاء شده اند؟</p> <p>۷. آیا سیاست های تقسیم سود افشاء شده اند؟</p> <p>۸. آیا معاملات با اشخاص وابسته افشاء شده اند؟</p> <p>۹. آیا موارد استثنا از پیش نویس آئین نامه راهبردی شرکتی افشاء شده است؟</p>	<p>۵</p> <p>افشاء و شفافیت</p>
۹	جمع امتیاز بخش ۵
<p>۱. آیا نتیجه حسابرسی اثربخش بودن سیستم کنترل های داخلی بانک افشاء شده است؟</p> <p>۲. آیا صورت های مالی توسط هیئت مدیره و مدیرعامل امضاء می شود؟</p> <p>۳. آیا شرکت بیانیه ای درباره خروج از استانداردهای حسابداری تهیه می کند؟</p> <p>۴. آیا شرکت پیش نویسی برای حاکمیت شرکتی فراهم می کند؟</p>	<p>۶</p> <p>کنترل های داخلی</p>
۴	جمع امتیاز بخش ۶
<p>۱. آیا مجمع عمومی حداقل سالی یکبار تشکیل می شود؟</p> <p>۲. آیا دستور کار مجمع در وب سایت بانک منتشر شده است؟</p> <p>۳. آیا سهامداران می توانند شخص دیگری را به جاری خود در جلسات مجمع عمومی بفرستند؟</p> <p>۴. آیا تاریخ تشکیل مجمع را از قبل آگهی می نمایند؟</p> <p>۵. آیا نتایج نشست بلافاصله به اطلاع سایت بورس اعلام می شود؟</p> <p>۶. آیا مجمع در ظرف ۶ ماه بعد از پایان سال مالی تشکیل می شود؟</p> <p>۷. آیا پ مشارکت های اجتماعی بانک افشاء می شود؟</p>	<p>۷</p> <p>حقوق سهامداران و مجمع عمومی</p>
۷	جمع امتیاز بخش ۷
۶۹	مجموع امتیاز ها

با بررسی و تایید تأثیر متغیرهای کنترلی بر مدیریت مصارف و عملکرد بانکها با پیروی از تحقیقات پیشین متغیرهای زیر به عنوان متغیر کنترلی در مدل پژوهش افزوده می شود:

اندازه بانک (SIZE): برابر است با لگاریتم ارزش سهام شرکت در پایان دوره. اهرم مالی (LEV): برابر است با تقسیم جمع کل بدهی‌ها بر کل دارایی‌ها در پایان دوره مالی. نقدینگی (LIQ): اگر نرخ ذخیره قانونی بانک‌ها نزد بانک مرکزی برابر (R) باشد حجم پول در گردش برابر نسبت پایه پولی (D) به نرخ ذخیره می‌باشد. به عبارتی حجم پول در گردش برابر (D/R) خواهد بود. نسبت گردش نقد (CFR): از نسبت جریان خالص ورود و خروج وجه نقد به جمع بدهی‌های جاری به دست می‌آید. نسبت کفایت نقد (RCA): از نسبت جریان خالص ورود و خروج وجه نقد به مجموع سود سهام پرداختی، سود پرداختی بابت تأمین مالی، خرید دارائی ثابت، خرید سایر دارائی‌ها و بازپرداخت بدهی‌های بلندمدت به دست می‌آید. سود هر سهم (EPS): سود گزارش شده برای هر سهم می‌باشد. تجدید ارائه صورت‌های مالی (Restatement): در صورت ارائه مجدد صورت‌های مالی عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر اختصاص می‌یابد.

یافته‌های پژوهش

آماره‌های توصیفی

نتایج آمار توصیفی حاصل از پژوهش در سطح کل شرکت‌ها در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کمینه	بیشینه
مولفه هیئت مدیره	۶/۶۳۵	۱/۶۶۸	۱/۰۰۰	۹/۰۰۰
مولفه کمیته حسابرسی	۳/۴۸۹	۲/۵۰۰	۱/۰۰۰	۱۰/۰۰۰
مولفه کمیته مدیریت ریسک	۲/۹۶۸	۲/۵۴۴	۰/۰۰۰	۱۲/۰۰۰
مولفه کمیته جبران خدمات یا حقوق و مزایا	۰/۵۶۲	۱/۵۸۸	۰/۰۰۰	۸/۰۰۰
مولفه افشاء و شفافیت	۶/۸۷۵	۰/۶۵۶	۵/۰۰۰	۸/۰۰۰
مولفه کنترل‌های داخلی	۱/۸۹۵	۱/۰۹۰	۱/۰۰۰	۴/۰۰۰
مولفه حقوق سهامداران و مجمع عمومی	۵/۱۰۴	۰/۹۲۳	۳/۰۰۰	۷/۰۰۰
کیفیت حاکمیت شرکتی	۲۰/۶۵۶	۷/۷۱۸	۶/۰۰۰	۴۳/۰۰۰
تغییرات در مطالبات از دولت، بانک مرکزی و سایر بانک‌ها	۰/۴۱۳	۱/۲۰۸	-۱/۰۰۰	۶/۹۶۰
تغییرات در تسهیلات اعطایی دولتی و غیردولتی و مطالبات	۰/۳۳۱	۰/۸۵۴	-۱/۰۰۰	۶/۲۸۰
تغییرات در سایر مصارف	۲/۲۲۲	۱/۹۸۰	-۰/۸۸۰	۵/۶۶۰
درصد مالکیت نهادی	۰/۷۲۶	۰/۲۰۹	۰/۰۵۳	۰/۹۷۰
تمرکز مالکیت نهادی	۰/۵۲۱	۰/۱۸۷	۰/۰۰۰	۰/۹۰۰
بازده دارایی‌ها	۰/۰۲۵	۰/۰۴۱	-۰/۰۲۸	۰/۲۱۱
بازده حقوق صاحبان سهام	۰/۱۶۳	۰/۱۸۷	-۰/۶۴۳	۱/۳۲۱
اندازه بانک	۸/۱۵۳	۰/۶۲۳	۶/۶۳۲	۹/۲۴۷
اهرم مالی	۰/۸۸۶	۰/۱۳۷	۰/۲۱۲	۰/۹۸۴
نقدینگی	۰/۲۲۳	۰/۰۷۲	۰/۱۰۳	۰/۴۸۰
نسبت گردش نقد	۰/۰۲۹	۰/۰۷۴	۰/۸۹۰	-۰/۲۹۰
نسبت کفایت نقد	-۰/۵۶۶	۰/۶۲۵	۵/۰۱۰	-۹/۴۱۰
سود هر سهم	۲۶۱/۰۲۶	۱۹۲/۹۰۸	۸۶۰/۷۷۰	-۳۹۹/۷۵۰
تجدید ارائه صورت‌های مالی	۰/۵۲۶	۰/۵۰۱	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰

مقایسه
کمینه و

با
میانگین،

بیشینه متغیرهای مورد مطالعه پژوهش طی دوره ۷ ساله پژوهش، مشاهده می‌شود که اختلاف بین بزرگ‌ترین و کوچک‌ترین داده و مقایسه آن با میانگین و انحراف معیار متغیرها، نشان می‌دهد توزیع داده‌ها منطقی است.

آزمون نرمال بودن متغیرهای پژوهش

در این پژوهش برای آزمون نرمال بودن متغیرهای وابسته، از آماره جارک-برا استفاده شده است. نتایج آزمون، گویای آن است که اعتبار آزمون برای متغیرهای وابسته؛ کمتر از ۵ درصد بوده و دارای توزیع نرمال نمی‌باشند. اگر نمونه به اندازه کافی بزرگ باشد (بسیاری از منابع تعداد ۳۰ مشاهده به بالا را بزرگ دانسته اند)، حتی اگر توزیع جملات اخلال مدل برآورد شده نرمال نباشند، باز هم ضرایب برآورد شده دارای حداقل واریانس بوده، کارا هستند و جهت آزمون فرضیات تحقیق قابل اتکاء هستند (افلاطونی، ۱۳۹۲). بنابراین با استناد به این موضوع و با توجه به حجم نمونه بالای این پژوهش، فرض بر این است که متغیرهای وابسته پژوهش نرمال بوده و از تابع توزیع نرمال پیروی می‌کنند.

جدول ۳. نتایج آزمون جارک-برا

متغیرهای پژوهش	آماره آزمون	P-value
تغییرات در مطالبات از دولت، بانک مرکزی و سایر بانک‌ها	۸۷/۱۲۰	۰/۰۰۰
تغییرات در تسهیلات اعطایی دولتی و غیردولتی و مطالبات	۳۱/۳۹۲	۰/۰۰۰
تغییرات در سایر مصارف	۳۵/۴۰۸	۰/۰۰۰

واحد (مانایی)

آزمون ریشه

به منظور اطمینان از ساختگی نبودن مدل و نتایج نامطمئن؛ ابتدا ایستایی متغیرهای پژوهش با استفاده از آزمون ریشه واحد دیکی- فولر تعمیم یافته در داده‌های سطح استفاده شده است.

جدول ۴. نتایج آزمون ریشه واحد دیکی- فولر

متغیر وابسته	آماره آزمون	P-value
تغییرات در مطالبات از دولت، بانک مرکزی و سایر بانک‌ها	-۷/۴۲۱	۰/۰۰۰
تغییرات در تسهیلات اعطایی دولتی و غیردولتی و مطالبات	-۸/۴۴۹	۰/۰۰۰
تغییرات در سایر مصارف	-۷/۷۸۰	۰/۰۰۰

همان‌طوری که در جدول ۴ مشاهده می‌شود؛ فرضیه صفر مبنی بر وجود ریشه واحد در داده‌ها در سطح معناداری ۰.۵٪ رد شده است؛ بنابراین؛ نتایج در سطح اطمینان ۹۵٪ نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل و وابسته برای داده‌ها در سطح؛ پایا بوده و ریشه واحدی ندارد.

آزمون‌های انتخاب نوع مدل و آزمون فرضیه‌ها

برای انتخاب مدل تحلیل داده‌ها و استفاده از داده‌های ترکیبی یا تلفیقی، آزمون F لیمر اجرا شده است.

جدول ۵. خلاصه نتایج آزمون F لیمر

مدل‌ها	آزمون F لیمر		آزمون هاسمن	
	احتمال	آماره F	نتیجه	احتمال
مدل ۱	۱/۴۲۶	۰/۱۶۱	Pooled	-
مدل ۲	۱/۳۱۱	۰/۲۲۰	Pooled	-
مدل ۳	۳/۰۶۲	۰/۰۰۰	Panel	۰/۷۷۸
مدل ۴	۱/۷۴۸	۰/۰۶۳	Pooled	-

-	-	-	Pooled	۰/۲۳۵	۱/۲۸۸	مدل ۵
REM	۰/۷۷۳	۸/۱۵۰	Panel	۰/۰۰۰	۳/۱۶۶	مدل ۶

فرضیه اصلی اول: ساختار مالکیت بر مدیریت مصارف بانک ها تاثیر دارد.

این فرضیه بر اساس سه فرضیه فرعی زیر آزمون می شود:

فرضیه ۱-۱: ساختار مالکیت بر تغییر در مطالبات از دولت، بانک مرکزی و سایر بانک ها تاثیر دارد.

جدول ۶. نتایج آزمون فرضیه ۱-۱

متغیرهای پژوهش	ضریب رگرسیون	آماره t	احتمال t
ضریب ثابت	-۰/۱۹۲	-۰/۳۷۱	۰/۷۱۱
درصد مالکیت نهادی	-۰/۳۸۴	-۳/۴۵۱	۰/۰۰۰
تمرکز مالکیت نهادی	۰/۷۶۳	۳/۶۲۴	۰/۰۰۰
اندازه بانک	-۰/۱۴۷	-۱/۷۳۶	۰/۰۸۶
اهرم مالی	۱/۰۹۹	۲/۰۲۰	۰/۰۴۶
نقدینگی	-۰/۴۳۴	-۰/۴۸۳	۰/۶۲۹
نسبت گردش نقد	۰/۰۰۲	۰/۰۵۱	۰/۹۵۹
نسبت کفایت نقد	-۰/۰۰۴	-۳/۵۲۴	۰/۰۰۰
سود هر سهم	۰/۳۷۰	۶/۳۵۷	۰/۰۰۰
تجدید ارائه صورت های مالی	-۰/۱۱۸	-۳/۶۴۶	۰/۰۰۰
آماره D-W	R ²	R ² Adj	آماره F
۱/۶۶۶	۰/۱۸۴	۰/۱۲۴	۲/۰۵۹
Prob			۰/۰۴۲

در بررسی معنی دار بودن مدل؛ با توجه به این که در این مدل مقدار احتمال آماره F از ۵٪ کوچک تر می باشد (۰.۰۴۲)؛ با اطمینان ۹۵٪ معنی دار بودن مدل تایید می شود. ضریب تعیین تعدیل شده مدل نیز گویای آن است که ۱۸/۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته تغییر در مطالبات از دولت، بانک مرکزی و سایر بانک ها توسط متغیرهای وارد شده در مدل ها تبیین می شود. مقدار آماره دوربین- واتسون نیز در فاصله تعیین شده می باشد و این عدد نشان می دهد که خطاها از یکدیگر مستقل هستند و بین خطاها خودهمبستگی وجود ندارد و فرض همبستگی بین خطاها رد می شود. در بررسی معنی داری ضرایب؛ از آنجایی که احتمال آماره t برای ضریب متغیرهای مستقل درصد مالکیت نهادی و تمرکز مالکیت نهادی کوچک تر از ۱٪ می باشد (۰.۰۰۰)، وجود تاثیر معنی دار این متغیرها بر متغیر وابسته تغییر در مطالبات از دولت، بانک مرکزی و سایر بانک ها در سطح اطمینان ۹۹٪ مورد تایید قرار می گیرد؛ بنابراین فرضیه فرعی اول؛ مبنی بر تاثیر ساختار مالکیت بر تغییر در مطالبات از دولت، بانک مرکزی و سایر بانک ها در سطح اطمینان ۹۹٪ تایید می شود. همچنین تاثیر معنی دار متغیر کنترلی اندازه بانک، اهرم مالی، نسبت کفایت نقد، تجدید ارائه صورتهای مالی و سود هر سهم بر متغیر وابسته مشاهده شد. فرضیه ۱-۲: ساختار مالکیت بر تغییر در تسهیلات اعطایی دولتی و غیردولتی و مجموع مطالبات تاثیر دارد.

جدول ۷. نتایج آزمون فرضیه ۱-۲

متغیرهای پژوهش	ضریب رگرسیون	آماره t	احتمال t
ضریب ثابت	۰/۶۹۴	۱/۳۶۷	۰/۱۷۵
درصد مالکیت نهادی	-۰/۱۹۶	-۱/۱۹۳	۰/۲۳۶
تمرکز مالکیت نهادی	۰/۱۹۵	۰/۸۶۶	۰/۳۸۸
اندازه بانک	-۰/۱۰۹	-۱/۳۸۵	۰/۱۶۹
اهرم مالی	۰/۵۰۱	۲/۲۰۸	۰/۰۳۰
نقدینگی	-۰/۵۲۷	-۳/۶۶۲	۰/۰۰۰
نسبت گردش نقد	۰/۰۲۷	۱/۱۸۱	۰/۲۴۰
نسبت کفایت نقد	-۲/۴۱۰	-۰/۰۸۵	۰/۹۳۲
سود هر سهم	۰/۰۹۸	۲/۸۳۹	۰/۰۰۵
تجدید ارائه صورت‌های مالی	-۰/۱۱۵	-۲/۸۴۶	۰/۰۰۵
آماره D-W	R ²	R ² Adj	آماره F
۱/۶۳۲	۰/۱۲۷	۰/۰۹۳	۲/۳۲۲
Prob			
			۰/۰۴۳

در بررسی معنی‌دار بودن مدل؛ با توجه به این که در این مدل مقدار احتمال آماره F از ۵٪ کوچک‌تر می‌باشد (۰.۰۴۲)؛ با اطمینان ۹۵٪ معنی‌دار بودن مدل تایید می‌شود. ضریب تعیین تعدیل‌شده مدل نیز گویای آن است که ۱۸/۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته تغییر در تسهیلات اعطایی دولتی و غیردولتی و مجموع مطالبات توسط متغیرهای واردشده در مدل‌ها تبیین می‌شود. مقدار آماره دوربین- واتسون نیز در فاصله تعیین‌شده می‌باشد و این عدد نشان می‌دهد که خطاها از یکدیگر مستقل هستند و بین خطاها خودهمبستگی وجود ندارد و فرض همبستگی بین خطاها رد می‌شود. در بررسی معنی‌داری ضرایب؛ از آنجایی که احتمال آماره t برای ضریب متغیرهای مستقل درصد مالکیت نهادی و تمرکز مالکیت نهادی بزرگتر از ۵٪ می‌باشد، وجود تأثیر معنی‌دار این متغیرها بر متغیر وابسته تغییر در تسهیلات اعطایی دولتی و غیردولتی و مجموع مطالبات در سطح اطمینان ۹۵٪ مورد تایید قرار نمی‌گیرد؛ بنابراین فرضیه فرعی دوم؛ مبنی بر تأثیر ساختار مالکیت بر تغییر در تسهیلات اعطایی دولتی و غیردولتی و مجموع مطالبات در سطح اطمینان ۹۵٪ رد می‌شود. فرضیه ۱-۳: ساختار مالکیت بر تغییر در سایر مصارف تأثیر دارد.

جدول ۸. نتایج آزمون فرضیه ۱-۳

متغیرهای پژوهش	ضریب رگرسیون	آماره t	احتمال t
ضریب ثابت	۲/۴۱۸	۰/۸۹۰	۰/۳۷۶
درصد مالکیت نهادی	-۰/۹۷۲	-۰/۶۲۴	۰/۵۳۴
تمرکز مالکیت نهادی	۱/۰۵۴	۱/۷۶۶	۰/۰۸۱
اندازه بانک	۰/۰۸۶	۰/۳۵۲	۰/۷۲۵
اهرم مالی	-۲/۵۶۳	-۱/۸۷۸	۰/۰۶۳
نقدینگی	-۲/۷۱۸	-۰/۸۶۶	۰/۳۸۸
نسبت گردش نقد	-۱/۵۴۳	-۷/۷۴۰	۰/۰۰۰
نسبت کفایت نقد	-۰/۰۱۲	-۳/۳۱۳	۰/۰۰۱
سود هر سهم	۰/۴۵۲	۲/۲۳۱	۰/۰۲۸
تجدید ارائه صورت‌های مالی	۰/۲۰۱	۰/۴۵۳	۰/۶۵۱
آماره D-W	R ²	R ² Adj	آماره F

۰/۰۸۵	۱/۳۳۴	۰/۰۶۲	۰/۱۲۰	۲/۰۶۸
-------	-------	-------	-------	-------

در بررسی معنی‌دار بودن مدل؛ با توجه به این که در این مدل مقدار احتمال آماره F از ۱۰٪ کوچک‌تر می‌باشد (۰/۰۸۵)؛ با اطمینان ۹۵٪ معنی‌دار بودن مدل تایید می‌شود. ضریب تعیین تعدیل‌شده مدل نیز گویای آن است که ۱۸/۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته تغییر در سایر مصارف توسط متغیرهای وارد شده در مدل‌ها تبیین می‌شود. مقدار آماره دوربین- واتسون نیز در فاصله تعیین شده می‌باشد و این عدد نشان می‌دهد که خطاها از یکدیگر مستقل هستند و بین خطاها خودهمبستگی وجود ندارد و فرض همبستگی بین خطاها رد می‌شود. در بررسی معنی‌داری ضرایب؛ از آنجایی که احتمال آماره t برای ضریب متغیرهای مستقل درصد مالکیت نهادی و تمرکز مالکیت نهادی بزرگتر از ۵٪ می‌باشد، وجود تأثیر معنی‌دار این متغیرها بر متغیر وابسته تغییر در سایر مصارف در سطح اطمینان ۹۵٪ مورد تایید قرار نمی‌گیرد؛ بنابراین فرضیه فرعی سوم؛ مبنی بر تأثیر ساختار مالکیت بر تغییر در سایر مصارف در سطح اطمینان ۹۵٪ رد می‌شود.

فرضیه اصلی دوم: کیفیت حاکمیت شرکتی بر تعامل بین ساختار مالکیت و مدیریت مصارف بانک‌ها تأثیر دارد.

این فرضیه بر اساس سه فرضیه فرعی زیر آزمون می‌شود:

فرضیه ۱-۲: کیفیت حاکمیت شرکتی بر تعامل بین ساختار مالکیت و تغییر در مطالبات از دولت، بانک مرکزی و سایر بانک‌ها تأثیر دارد.

جدول ۹. نتایج آزمون فرضیه ۱-۲

متغیرهای پژوهش	ضریب رگرسیون	آماره t	احتمال t
ضریب ثابت	۰/۵۰۱	۱/۳۲۸	۰/۱۸۷
درصد مالکیت نهادی	-۰/۲۲۸	-۱/۴۸۱	۰/۱۴۲
تمرکز مالکیت نهادی	۰/۵۲۰	۴/۷۱۰	۰/۰۰۰
کیفیت حاکمیت شرکتی	۰/۵۰۲	۲/۸۰۹	۰/۰۰۶
تعامل کیفیت حاکمیت شرکتی و مالکیت نهادی	۰/۳۷۶	۲/۶۱۴	۰/۰۱۰
تعامل کیفیت حاکمیت شرکتی و تمرکز مالکیت	۰/۹۹۳	۴/۹۳۰	۰/۰۰۰
اندازه بانک	-۰/۲۳۳	-۴/۱۱۴	۰/۰۰۰
اهرم مالی	۰/۹۸۴	۳/۲۵۱	۰/۰۰۱
نقدینگی	-۰/۵۷۱	-۰/۴۲۰	۰/۶۷۵
نسبت گردش نقد	-۰/۰۲۴	-۰/۷۹۲	۰/۴۳۰
نسبت کفایت نقد	-۰/۰۰۲	-۲/۰۳۳	۰/۰۴۵
سود هر سهم	۰/۲۸۵	۳/۵۶۱	۰/۰۰۰
تجدید ارائه صورت‌های مالی	-۰/۱۰۵	-۱/۸۵۶	۰/۰۶۷
آماره D-W	R ²	R ^{2Adj}	آماره F
۱/۷۷۱	۰/۲۱۸	۰/۱۹۹	۲/۸۳۶
Prob			
			۰/۰۵۰

در بررسی معنی‌دار بودن مدل؛ با توجه به این که در این مدل مقدار احتمال آماره F از ۵٪ کوچک‌تر می‌باشد (۰/۰۵۰)؛ با اطمینان ۹۵٪ معنی‌دار بودن مدل تایید می‌شود. ضریب تعیین تعدیل‌شده مدل نیز گویای آن است که ۲۱/۸ درصد از تغییرات متغیر وابسته تغییر در مطالبات از دولت، بانک مرکزی و سایر بانک‌ها توسط متغیرهای وارد شده در مدل تبیین می‌شود. مقدار آماره دوربین- واتسون نیز در فاصله تعیین شده می‌باشد و این عدد نشان می‌دهد که خطاها از یکدیگر مستقل هستند و بین خطاها خودهمبستگی وجود ندارد و فرض همبستگی بین خطاها رد می‌شود. در بررسی معنی‌داری ضرایب؛ از آنجایی که احتمال آماره t برای ضریب متغیرهای تعدیلی تعامل کیفیت حاکمیت شرکتی و مالکیت نهادی و تعامل کیفیت

حاکمیت شرکتی و تمرکز مالکیت کوچک تر از ۱٪ می باشد، وجود تأثیر معنی دار کیفیت حاکمیت شرکتی بر تعامل بین ساختار مالکیت و تغییر در مطالبات از دولت، بانک مرکزی و سایر بانک ها در سطح اطمینان ۹۹٪ مورد تایید قرار می گیرد؛ بنابراین فرضیه فرعی اول؛ مبنی بر تأثیر کیفیت حاکمیت شرکتی بر تعامل بین ساختار مالکیت و تغییر در مطالبات از دولت، بانک مرکزی و سایر بانک ها در سطح اطمینان ۹۹٪ تایید می شود. همچنین تأثیر معنی دار متغیرهای کنترلی اندازه بانک، اهرم مالی، نسبت کفایت نقد، تجدید ارائه صورت های مالی و سود هر سهم بر متغیر وابسته مشاهده شد. فرضیه ۲-۲: کیفیت حاکمیت شرکتی بر تعامل بین ساختار مالکیت و تغییر در تسهیلات اعطایی دولتی و غیردولتی و مجموع مطالبات تأثیر دارد.

جدول ۱۰. نتایج آزمون فرضیه ۲-۲

متغیرهای پژوهش	ضریب رگرسیون	آماره t	احتمال t
ضریب ثابت	۰/۴۰۹	۱/۷۷۴	۰/۰۷۹
درصد مالکیت نهادی	-۰/۰۳۴	-۰/۷۹۳	۰/۴۲۹
تمرکز مالکیت نهادی	۰/۱۹۹	۲/۹۸۰	۰/۰۰۴
کیفیت حاکمیت شرکتی	۰/۴۶۱	۳/۰۷۰	۰/۰۰۲
تعامل کیفیت حاکمیت شرکتی و مالکیت نهادی	۰/۰۷۴	۱/۵۱۷	۰/۱۳۳
تعامل کیفیت حاکمیت شرکتی و تمرکز مالکیت	۰/۵۰۱	۳/۳۹۲	۰/۰۰۱
اندازه بانک	-۰/۰۹۵	-۱/۴۳۳	۰/۱۵۵
اهرم مالی	۰/۳۱۹	۱/۶۴۸	۰/۱۰۳
نقدینگی	-۰/۳۲۹	-۱/۰۸۲	۰/۲۸۲
نسبت گردش نقد	۰/۰۴۱	۱/۳۱۶	۰/۱۹۱
نسبت کفایت نقد	-۰/۰۶۹۰	-۰/۱۲۲	۰/۹۰۲
سود هر سهم	۰/۰۸۹	۱/۳۴۵	۰/۱۸۲
تجدید ارائه صورت های مالی	-۰/۰۷۶	-۲/۸۶۲	۰/۰۰۵
آماره D-W	R ²	R ^{2Adj}	آماره F
۱/۶۷۳	۰/۱۵۴	۰/۱۲۵	۲/۱۹۴
Prob			۰/۰۳۰

در بررسی معنی دار بودن مدل؛ با توجه به این که در این مدل مقدار احتمال آماره F از ۵٪ کوچک تر می باشد (۰.۰۳۰)؛ با اطمینان ۹۵٪ معنی دار بودن مدل تایید می شود. ضریب تعیین تعدیل شده مدل نیز گویای آن است که ۱۵/۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته تغییر در تسهیلات اعطایی دولتی و غیردولتی و مجموع مطالبات توسط متغیرهای وارد شده در مدل تبیین می شود. مقدار آماره دوربین- واتسون نیز در فاصله تعیین شده می باشد و این عدد نشان می دهد که خطاها از یکدیگر مستقل هستند و بین خطاها خودهمبستگی وجود ندارد و فرض همبستگی بین خطاها رد می شود. در بررسی معنی داری ضرایب؛ از آنجایی که احتمال آماره t برای ضریب متغیر تعدیلی تعامل کیفیت حاکمیت شرکتی و تمرکز مالکیت کوچک تر از ۱٪ می باشد، وجود تأثیر معنی دار کیفیت حاکمیت شرکتی بر تعامل بین تمرکز مالکیت و تغییر در تسهیلات اعطایی دولتی و غیردولتی و مجموع مطالبات در سطح اطمینان ۹۹٪ مورد تایید قرار می گیرد؛ بنابراین فرضیه فرعی دوم؛ مبنی بر تأثیر کیفیت حاکمیت شرکتی بر تعامل بین تمرکز مالکیت و تغییر در تسهیلات اعطایی دولتی و غیردولتی و مجموع مطالبات در سطح اطمینان ۹۹٪ تایید می شود. همچنین در بررسی معنی داری ضرایب؛ از آنجایی که احتمال آماره t برای ضریب متغیر تعدیلی تعامل کیفیت حاکمیت شرکتی و مالکیت نهادی بزرگ تر از ۵٪ می باشد، وجود تأثیر معنی دار کیفیت حاکمیت شرکتی بر تعامل بین مالکیت نهادی و تغییر در تسهیلات اعطایی دولتی و غیردولتی و مجموع مطالبات در سطح اطمینان

۹۵٪ مورد تایید قرار نمی‌گیرد؛ بنابراین فرضیه فرعی دوم؛ مبنی بر تأثیر کیفیت حاکمیت شرکتی بر تعامل بین مالکیت نهادی و تغییر در تسهیلات اعطایی دولتی و غیردولتی و مجموع مطالبات در سطح اطمینان ۹۵٪ رد می‌شود. فرضیه ۲-۳: کیفیت حاکمیت شرکتی بر تعامل بین ساختار مالکیت و تغییر در سایر مصارف دارد.

جدول ۱۱. نتایج آزمون فرضیه ۲-۳

متغیرهای پژوهش	ضریب رگرسیون	آماره t	احتمال t
ضریب ثابت	۰/۳۸۶	۰/۲۱۱	۰/۸۳۲
درصد مالکیت نهادی	۰/۲۶۹	۱/۲۴۸	۰/۲۱۵
تمرکز مالکیت نهادی	۰/۱۰۱	۰/۵۷۷	۰/۵۶۵
کیفیت حاکمیت شرکتی	۰/۰۲۶	۰/۰۱۴	۰/۹۸۸
تعامل کیفیت حاکمیت شرکتی و مالکیت نهادی	۱/۲۹۷	۲/۷۷۸	۰/۰۰۶
تعامل کیفیت حاکمیت شرکتی و تمرکز مالکیت	۰/۵۲۵	-۰/۳۶۰	۰/۷۱۹
اندازه بانک	۰/۴۵۵	۱/۸۰۰	۰/۰۷۵
اهرم مالی	-۳/۵۲۹	-۲/۲۰۳	۰/۰۳۰
نقدینگی	-۱/۹۶۷	-۰/۸۶۴	۰/۳۹۰
نسبت گردش نقد	-۱/۸۵۳	-۷/۱۶۹	۰/۰۰۰
نسبت کفایت نقد	-۰/۰۱۴	-۶/۴۱۰	۰/۰۰۰
سود هر سهم	۰/۴۰۴	۱/۷۵۰	۰/۰۸۳
تجدید ارائه صورت‌های مالی	۰/۲۸۲	۱/۰۷۵	۰/۲۸۵
آماره D-W	R ²	R ² Adj	آماره F
۲/۱۴۸	۰/۱۷۹	۰/۱۵۴	۲/۴۳۹
Prob			۰/۰۶۵

در بررسی معنی‌دار بودن مدل؛ با توجه به این‌که در این مدل مقدار احتمال آماره F از ۱۰٪ کوچک‌تر می‌باشد (۰/۰۶۵)؛ با اطمینان ۹۰٪ معنی‌دار بودن مدل تایید می‌شود. ضریب تعیین تعدیل‌شده مدل نیز گویای آن است که ۱۷/۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته تغییر در سایر مصارف توسط متغیرهای واردشده در مدل تبیین می‌شود. مقدار آماره دوربین-واتسون نیز در فاصله تعیین‌شده می‌باشد و این عدد نشان می‌دهد که خطاها از یکدیگر مستقل هستند و بین خطاها خودهمبستگی وجود ندارد و فرض همبستگی بین خطاها رد می‌شود. در بررسی معنی‌داری ضرایب؛ از آنجایی‌که احتمال آماره t برای ضریب متغیر تعدیلی تعامل کیفیت حاکمیت شرکتی و مالکیت نهادی کوچک‌تر از ۱٪ می‌باشد، وجود تأثیر معنی‌دار کیفیت حاکمیت شرکتی بر تعامل بین مالکیت نهادی و تغییر سایر مصارف در سطح اطمینان ۹۹٪ مورد تایید قرار می‌گیرد؛ بنابراین فرضیه فرعی دوم؛ مبنی بر تأثیر کیفیت حاکمیت شرکتی بر تعامل بین مالکیت نهادی و تغییر در سایر مصارف در سطح اطمینان ۹۹٪ تایید می‌شود. همچنین در بررسی معنی‌داری ضرایب؛ از آنجایی‌که احتمال آماره t برای ضریب متغیر تعدیلی تعامل کیفیت حاکمیت شرکتی و تمرکز مالکیت بزرگ‌تر از ۵٪ می‌باشد، وجود تأثیر معنی‌دار کیفیت حاکمیت شرکتی بر تعامل بین تمرکز مالکیت و تغییر در سایر مصارف در سطح اطمینان ۹۵٪ مورد تایید قرار نمی‌گیرد؛ بنابراین فرضیه فرعی دوم؛ مبنی بر تأثیر کیفیت حاکمیت شرکتی بر تعامل بین تمرکز مالکیت و تغییر در سایر مصارف در سطح اطمینان ۹۵٪ رد می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول نشان داد که درصد سهامداران نهادی و تمرکز مالکیت نهادی بر تغییر در مطالبات از دولت، بانک مرکزی و سایر بانک ها تأثیر معنی داری دارد و همچنین تمرکز مالکیت نهادی بر تغییر در سایر مصارف تأثیر معنی داری دارد. با نگاهی گذرا به مبانی نظری پژوهش و با استناد به نتایج پژوهش‌های انجام شده توسط کیروری و همکاران (۲۰۱۳)، و دنج و ژانگ و همکاران (۲۰۱۷)، می‌توان چنین استنباط نمود بانک هایی که از ساختار مالکیت قوی و مطمئنی برخوردارند، از مدیریت مصارف قوی برخوردارند. لذا، نتایج پژوهش حاکی از این است که سهامداران نهادی و تمرکز مالکیت نهادی موجب مدیریت مصارف بهتر بانک ها می‌شود. لذا، نتایج این فرضیه با یافته‌های کیروری و همکاران (۲۰۱۳)، و دنج و ژانگ و همکاران (۲۰۱۷) همخوانی دارد و با توجه به اینکه در داخل کشور هیچ‌گونه پژوهشی در مورد ارتباط بین متغیرها انجام نشده است، مقایسه نتایج پژوهش در داخل کشور امکان پذیر نیست. به‌طور کلی نتایج حاصل از فرضیه اصلی اول سبب کشف تأثیر ساختار مالکیت بر مدیریت مصارف بانک ها شد و مطابق با چارچوب نظری پژوهش می‌باشد. لذا، مبانی نظری با نتایج این فرضیه همسو بوده و با توجه به نتایج این فرضیه، در صنعت بانکداری ایران، مدیریت مصارف بانک ها تحت تأثیر پدیده ساختار مالکیت قرار می‌گیرد. بنابراین، ساختار مالکیت در بازار پول ایران می‌تواند نقش پررنگی در تقویت مدیریت مصارف بانک ها ایفا نماید. به عبارتی، می‌توان ساختار مالکیت را عامل فزاینده مدیریت مصارف بانک ها دانست.

نتایج حاصل از آزمون فرضیه دوم نشان داد که مکانیزم های حاکمیت شرکتی موجب تعدیل تعامل بین ساختار مالکیت و مدیریت مصارف بانک ها می‌شود. نتایج نشان داد که مکانیزم های حاکمیت شرکتی موجب تعدیل تعامل درصد مالکیت نهادی و تمرکز مالکیت نهادی با تغییر در مطالبات از دولت، بانک مرکزی و سایر بانک ها، مکانیزم های حاکمیت شرکتی موجب تعدیل تعامل تمرکز مالکیت و تغییر در تسهیلات اعطایی دولتی و غیردولتی و مجموع مطالبات و مکانیزم های حاکمیت شرکتی موجب تعدیل تعامل بین درصد مالکیت نهادی و تغییر در سایر مصارف می‌شود. با نگاهی گذرا به مبانی نظری پژوهش و با استناد به نتایج پژوهش‌های انجام شده توسط باراکو و تووار (۲۰۰۷)، آرونی و همکاران (۲۰۱۱)، کیروری و همکاران (۲۰۱۳) و دنج و ژانگ و همکاران (۲۰۱۷) می‌توان چنین استنباط نمود بانک‌هایی که از کیفیت حاکمیت شرکتی بالایی برخوردارند، دارای ساختار مالکیت قوی و از این‌رو، کیفیت حاکمیت شرکتی بالا موجب تعدیل ارتباط بین ساختار مالکیت و مدیریت مصارف بانک ها می‌شود. لذا، نتایج پژوهش حاکی از این است که کیفیت حاکمیت شرکتی بانک ها موجب تقویت ارتباط بین ساختار مالکیت و مدیریت مصارف بانک ها می‌شود. لذا، مبانی نظری با نتایج این فرضیه همسو بوده و با توجه به نتایج این فرضیه، در بازار پولی ایران، کیفیت حاکمیت شرکتی موجب تعدیل ارتباط بین ساختار مالکیت و مدیریت مصارف بانک ها می‌شود.

منابع

- اختیاری. مصطفی و عالم تبریز. اکبر، (۱۳۹۴)، بهینه سازی پرتفوی منابع و مصارف بانک ها با استفاده از برنامه ریزی خطی، چشم انداز مدیریت مالی، شماره ۱۲، ۱۳۵-۱۵۸.
- اسماعیل زاده مقری. علی؛ جلیلی. محمد و زندعباس آبادی. عباس، (۱۳۸۹)، بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی بر کیفیت سود در بورس اوراق بهادار تهران، حسابداری مدیریت، دوره ۳، شماره ۷، ۷۹-۹۱.

- البرزی، محمود، پورزندی، محمدابراهیم و شهریاری، مجید، (۱۳۹۰)، مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار، شماره ۶، ۴۱-۵۹.
- تقوی، مهدی، احمدیان، اعظم و کیانوند، مهران، (۱۳۹۲)، به بررسی تحلیلی بر تأثیر حاکمیت شرکتی بر ثبات سیستم بانکی کشورهای درحال توسعه با تأکید بر شاخص مالکیت بانکها به بررسی تحلیلی بر تأثیر حاکمیت شرکتی بر ثبات سیستم بانکی کشورهای درحال توسعه با تأکید بر شاخص مالکیت بانکها، دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، سال ششم، شماره ۱۹، ۴۵-۶۶.
- دیدار، حمزه و بیکی، خدیجه، (۱۳۹۶)، بررسی تأثیر کیفیت حاکمیت شرکتی بر رابطه بین ساختار سرمایه و مازاد بازده در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، بررسی های حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۴، شماره ۲، ۱۹۷-۲۲۰.
- رحیمیان، نظام‌الدین، محمدی، حمیدی و صالحی راد، معصومه، (۱۳۹۲)، نقش سازوکارهای حاکمیت شرکتی در عملکرد بانکها، بررسی‌های حسابداری، دوره ۱، شماره ۱، ۹۷-۱۱۹.
- رستمیان، فروغ و حاجی بابایی، فاطمه، (۱۳۸۸)، اندازه گیری ریسک نقدینگی بانک با استفاده از مدل ارزش در معرض خطر، پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی دوره ۱، شماره ۳، ۱۷۴-۱۹۹.
- طالب‌نیا، قدرت‌اله، رحیمیان، نظام‌الدین و باقری نویر، مجتبی، (۱۳۹۰)، بررسی رابطه بین سازوکارهای حاکمیت شرکتی با میزان ثروت ایجادشده برای سهامداران، حسابداری مدیریت، دوره ۴، شماره ۱۱، ۵۳-۶۴.
- قالیباف اصل، حسن و رضایی، فاطمه، (۱۳۸۷)، بررسی تأثیر ترکیب هیئت‌مدیره بر عملکرد شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، تحقیقات مالی، دوره ۹، شماره ۲۳، ۳۳-۴۸.
- قائمی، محمدحسین و شهریاری، مهدی، (۱۳۸۸)، حاکمیت شرکتی و عملکرد مالی شرکت‌ها، پیشرفت‌های حسابداری، پیاپی ۵۷، ۱۱۳-۱۲۸.
- قلیچ، وهاب، (۱۳۹۵)، جایگاه و ابزارهای حاکمیت شرکتی در نظام بانکداری اسلامی، فصلنامه اقتصاد و بانکداری اسلامی، شماره ۱۴، ۸۷-۱۱۰.
- کریمی، غلامرضا، (۱۳۸۸)، بررسی رابطه بین مالکین نهادی و محتوای اطلاعاتی سود، دوره ۱۶، شماره ۱.
- مهدوی، غلامحسین، علیزاده طلا تپه، وحید، (۱۳۹۴)، بررسی رابطه‌ی بین حاکمیت شرکتی و سطح افشای داوطلبانه در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، پیشرفت‌های حسابداری، دوره هفتم، شماره اول، ۲۰۳-۲۳۰.
- همتی، حسن، کاظمی، حسین و رستمی، زینب، (۱۳۹۲)، تأثیر سازوکارهای نظام راهبردی شرکتی بر عملکرد مالی و شفافیت اطلاعاتی، فصلنامه سیستم اطلاعاتی مدیریت، دوره ۲، شماره ۲، ۱۲۳-۱۴۸.
- Al-Baidhani, A. (2014), The Effects of Corporate Governance on Bank Performance: Evidence from the Arabian Peninsula, Available, <https://ssrn.com/abstract=2284814>.
- Arouri, H, Hossain, M, & Muttakin, M, (2011), Ownershi Structure, Corprate governmance and bank Performance. Corporate Ownership & Control / Volume 8, Issue 4, 365-272.
- Barako, D & Tower, G, (2007), Corprate governance and bank performance: does ownership matter?. Corporate Ownership & Control / Volume 4, Issue 2, 133-144.
- Berle, A. & Means, G, (1932), Modern Corporation and Private Property, New York: Macmillan.
- Cohen, D. A, Dey, T. Lys, (2008), Real and accrual-based Earnings Management in the pre-and post-Sarbanes-Oxley periods. The Accounting Review 83 (3): pp. 757-787.
- Giroud, X., and H. Mueller, (2010), Does Corporate Governance Matter in Competitive Industries?, The Journal of Financial Economics, Vol. 95, No. 3, pp. 312-331.
- Jensen, M.C., and Meckling W.H., (1976); "Theory of the firm: managerial behavior, agency costs and ownership structure", Journal of Financial Economics (October): 305-360.
- John, K; Masi, S & Paci, A, (2016), Corprate Governance in banks, Corporate Governance: An International Review, 24(3): 303-321.
- Kiruri, R. M. (2013). The effects of ownership structure on bank profitability in Kenya. European Journal of Management Sciences and Economics, 1(2), 116-127.
- Kiruri, R. M. (2013). The effects of ownership structure on bank profitability in Kenya. European Journal of Management Sciences and Economics, 1(2), 116-127.

- Shibani. O & Fuentes. C, (2017), The differences and the similarities between corporate governance principles in Islamic banks and Conventional banks, *Research in International Business and Finance*, <http://dx.doi.org/10.1016/j.riibf.2017.08.001>.
- Zhang. X, Mamatzakis. E, & Wang C, (2017). Ownership structure and bank performance. MPRA Paper No. 80653.